

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลสงเปือย อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้อย่างนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลสงเปือย อำเภอภูเวียง

จังหวัดขอนแก่น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

1. การวางแผนและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การวางแผนและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีผู้เสนอความหมายไว้หลากหลาย เช่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 2) ให้ความหมายของการวางแผนว่าเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณา กำหนดแนวทางปฏิบัติงาน มีรากฐานจากการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ความรู้และการคาดคะเนอย่างใช้ดุลพินิจ คือความพยายามที่เป็นระบบเพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคตเพื่อให้องค์การบรรลุผลที่ปรารถนา

กรมการปกครอง (2543 : 12) ได้ให้ความหมายของการวางแผนหมายถึง การเลือกและการสร้างความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงต่าง ๆ ตลอดจนการตั้งสมมติฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับอนาคตเพื่อที่จะสรรหาและจัดรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เชื่อกันว่าจะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ พร้อมกันนี้การวางแผนยังรวมความหมายถึงสิ่งดังต่อไปนี้

1.1 การวางแผนเป็นกระบวนการ เป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่ต้องทำติดต่อกันเป็นระยะ ๆ เพราะจะต้องปรับให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

1.2 การเตรียมข้อมูล บุคลากร ทรัพยากรสำหรับวางแผนและปฏิบัติตามแผนนอกจากนี้ยังหมายถึงการเตรียมอำนาจให้กับคณะที่ทำหน้าที่ในการวางแผนด้วย

1.3 ชุมข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อศึกษาความครบถ้วนส่วนผลที่ได้และผลเสียของการทำโครงการนั้น ๆ

1.4 การตัดสินใจเพื่อกระทำค้ำนึ่งถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

1.5 ในอนาคต เป็นการคาดการณ์อนาคตซึ่งมีความไม่แน่นอนเป็นลักษณะสำคัญ ดังนั้นการวางแผนที่ดีจะต้องมีวิธีการและเครื่องมือในการคาดหว้งอนาคตที่แม่นยำจริง ๆ

1.6 เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์มีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน

1.7 โดยใช้วิธีที่ดีที่สุด มุ่งหาทางเลือกที่จะทำให้แผนบรรลุเป้าหมายได้งานใช้ทรัพยากรน้อยและเวลาน้อยที่สุด

2. ความสำคัญของการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

ความสำคัญของการวางแผนมีผู้เสนอแนวคิดไว้หลากหลาย เช่น

2.1 ความสำคัญของการจัดทำแผน

ความสำคัญของการจัดทำแผน สรุปดังนี้ (ทวีป ศิริวิเศษ. 2544 : 22)

2.1.1 ช่วยให้เห็นภาพรวมในการปฏิบัติงานขององค์กร

2.1.2 ช่วยให้การบริหารงานขององค์กรมีจุดมุ่งหมายและทิศทางแน่นอน

2.1.3 ช่วยให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ถูกต้องและเป็นข้อผูกมัดในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

2.1.4 ช่วยลดหรือหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน ที่ทำให้เกิดความสิ้นเปลืองทรัพยากรหรือการกระทบกระทั่งกันของบุคลากรหรือฝ่ายที่รับผิดชอบงานต่างกัน

2.1.5 ช่วยลดความเสี่ยงหรือปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2.2 ความสำคัญของการวางแผน

ความสำคัญของการวางแผนสรุปได้ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2546 : 3)

2.2.1 เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2.2.2 ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ๆ เข้ามาในองค์กร กล่าวคือการยอมรับการเปลี่ยนแปลง

2.2.3 ทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา

2.2.4 เป็นการลดการสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เพราะทำให้เห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจน และเป็นการจัดระเบียบองค์กรให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงาน

2.2.5 ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงาน เพราะเป็นการทำงานที่อาศัยทฤษฎีหลักการและการวิจัย มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคต

2.3 ระดับความสำคัญของแผน

การวางแผนมีความสำคัญใน 3 ระดับ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ (กรมการปกครอง. 2543 : 2-3)

2.3.1 ในระดับชาติและสังคมส่วนรวม กล่าวคือ การใช้แผนเป็นตัวจัดระเบียบกิจกรรมและสร้างสมดุลให้กับสังคม

2.3.2 ในระดับองค์กร ทำให้การบริหารประหยัดเวลา แรงงาน ทรัพยากร สามารถปฏิบัติตามแผนได้สะดวก มีการแบ่งงาน ประสานงาน ตรวจสอบความถูกต้อง ช่วยให้การบริหารเกิดประสิทธิภาพและลดความขัดแย้ง

2.3.3 ในระดับบุคคล ใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมทุกประเภท โดยเฉพาะผู้บริหารทุกระดับในองค์กร

3. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลโดยองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น อาจกล่าวได้ว่าหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา บทบาท อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนตำบลมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก กล่าวคือ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดกรอบความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะประกอบกับ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระมากขึ้น และยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ทำให้้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ที่กว้างขวาง ซึ่งนอกเหนือจากการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นแล้ว ยังรวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย โดยต้องเปิดโอกาสให้องค์กรประชาคมท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น

3.1 แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

สำหรับแนวคิดมีผู้เสนอความหมายหลากหลาย เช่น

กรมการปกครอง (2543 : 59) ได้นำเสนอแนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาตำบลไว้ว่า

3.1.1 การจัดทำแผนพัฒนาตำบลเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มาตรา 59 ให้กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำแผนพัฒนาเพื่อบริหารกิจการของตำบล และเพื่อใช้ในการทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

3.1.2 เป็นเครื่องมือในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปตามอำนาจหน้าที่เพื่อจัดสรรทรัพยากร ผลประโยชน์เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในส่วนของความสำคัญของแผนพัฒนาตำบลได้มีการนำเสนอไว้ทั้งในส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 และในพระราชบัญญัติสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบลดังมีรายละเอียดคือ เป็นเงื่อนไขดำเนินตามกฎหมาย พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มาตรา 46 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 อนุมาตรา (1)

3.2 วัตถุประสงค์ของการทำแผน

วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผน สรุปได้ดังนี้

- 3.2.1 กำหนดสภาพการพัฒนาที่พึงประสงค์หรือเป้าหมายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามความต้องการของประชาชน
- 3.2.2 กำหนดแผนงาน โครงการและกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนา
- 3.2.3 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างทั่วถึง เป็นธรรม และตามลำดับความสำคัญของปัญหาเร่งด่วน

4. ประโยชน์ของแผนพัฒนาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2546 : 3-4) ระบุประโยชน์ของการวางแผนไว้ ดังนี้

- 4.1 บรรลุจุดมุ่งหมาย (Attention of objectives) เพราะการวางแผนจะมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของแผนที่จะบรรลุถึง ซึ่งหากจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ชัดเจนก็จะช่วยให้การบริหารแผนมีทิศทางมุ่งตรงต่อจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้
- 4.2 ประหยัด (Economical operation) ฝ่ายต่าง ๆ จะต้องมีการประสานงานกันและกิจกรรมที่ดำเนินการมีความต่อเนื่องกัน เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- 4.3 ลดความไม่แน่นอน (Reduction of uncertainty) เนื่องจากการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ในอนาคต การวางแผนที่มีประสิทธิภาพมาจากการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงพื้นฐานที่เกิดขึ้น ทำให้สามารถป้องกันเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงในอนาคตได้
- 4.4 เป็นเกณฑ์ในการควบคุม (Basis of control) ช่วยให้ผู้บริหารกำหนดหน้าที่การควบคุมขึ้น
- 4.5 ส่งเสริมนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ (Encourages innovation and creativity) ทั้งนี้การวางแผนจะเป็นการระดมปัญญาของคณะทำงานด้านการวางแผนทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ และสร้างสรรค์นำมาใช้ประโยชน์แก่องค์การ
- 4.6 พัฒนาแรงจูงใจ (Improves motivation) การวางแผนเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหาร และเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในกลุ่มคนงานเพราะรู้ว่าองค์กรคาดหวังอะไรจากเขา ทั้งยังเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจสำหรับผู้บริหารในอนาคต

4.7 พัฒนาการแข่งขัน (Improves competitive strength) การวางแผนที่มีประสิทธิภาพทำให้องค์กรมีการแข่งขันกันมากกว่าองค์กรที่ไม่มีวางแผนหรือวางแผนที่ไม่มีประสิทธิภาพเพราะสัมพันธ์กับการขยายขอบข่ายการทำงาน เปลี่ยนแปลงการทำงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

4.8 ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี (Better coordination) การวางแผนได้สร้างความมั่นใจในเรื่องของเอกภาพที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

5. ประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่น

กระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2548 โดยระเบียบดังกล่าวได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่มที่ 122 ตอนพิเศษ 115 ง วันที่ 17 ตุลาคม 2548 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 ตุลาคม 2548 เป็นต้นไป

สาระสำคัญ

5.1 ยกเลิกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546

5.2 เป็นการกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

5.3 องค์กรจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกรูปแบบใช้โครงสร้างเดียวกัน

5.4 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นมีลักษณะเป็นไตรภาคี (ภาค อปท. 7-9 คน ภาค ราชการไม่น้อยกว่า 3 คน และภาคประชาชน 6-9 คน รวมไม่น้อยกว่า 16 คน) มีผู้บริหารท้องถิ่นเป็นประธาน

5.5 ลดขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาให้สั้นและกระชับ กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจอนุมัติแผนพัฒนา ซึ่งเป็นไปตามหลักการของกฎหมายที่ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน แผนพัฒนาจึงควรเป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารในการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ (กรณีองค์กรบริหารส่วนตำบลให้เสนอขอรับความเห็นชอบจากสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลก่อนแล้วผู้บริหารจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้ เนื่องจากเป็นไปตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรบริหารส่วนตำบลที่กำหนดให้สมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนา)

5.6 การจัดทำแผนพัฒนาต้องพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ ภารกิจถ่ายโอน ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ/กลุ่มจังหวัด/จังหวัด กรอบนโยบาย ทิศทาง แนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด นโยบายผู้บริหารท้องถิ่นที่แถลงต่อสภาท้องถิ่น และแผนชุมชน

5.7 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้แผนพัฒนาสามปีเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายประจำปี รวมทั้งวางแนวทางเพื่อให้มีการปฏิบัติให้บรรลุตามประสงค์ตามโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสามปี

5.8 ผู้บริหารท้องถิ่นมีอิสระในการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผล โดยนำหลักการประเมินตนเองมาใช้เป็นแนวทางดำเนินการ

5.9 เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาแล้วเสร็จ ให้ส่งแผนพัฒนาที่ประกาศใช้แล้วให้คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ เพื่อประโยชน์ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ 2 ประเภท ซึ่งประเภทแรกคือแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามาเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอ และแผนชุมชน ประเภทหลัง คือแผนพัฒนาสามปี เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปีซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

6. องค์ประกอบคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

6.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 หมวด 1 ข้อ 8 การแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

6.1.1 ผู้บริหารท้องถิ่น เป็นประธานกรรมการ

6.1.2 รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทุกคน เป็นกรรมการ

6.1.3 สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน เป็น

กรรมการ

6.1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน เป็นกรรมการ

6.1.5 ผู้แทนภาคราชการและ/หรือรัฐวิสาหกิจที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือก

จำนวนไม่น้อยกว่าสามคน เป็นกรรมการ

6.1.6 ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อย

กว่าสามคนแต่ไม่เกินหกคน เป็นกรรมการ

6.1.7 ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกรรมการและเลขานุการ

6.1.8 หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการตามข้อ 8 (3) (4) (5) และ (6) ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

6.2 อำนาจหน้าที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

6.2.1 กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยพิจารณาจาก

1) อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สุขของประชาชน เช่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การผังเมือง

2) ภารกิจถ่ายโอนตามกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ กลุ่มจังหวัด และจังหวัด โดยให้น้ำหนักดำเนินการในยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีผลต่อประชาชนโดยตรง เช่น การแก้ไขปัญหาความยากจน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

4) กรอบนโยบาย ทิศทาง แนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัด

5) นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นที่แถลงต่อสภาท้องถิ่น

6) แผนชุมชน

ในการนำประเด็นข้างต้นมาจัดทำแผนพัฒนา ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคำนึงถึงสถานะทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ มาประกอบการพิจารณาด้วย

6.2.2 ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนาในการจัดทำร่างแผนพัฒนาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำปัญหาความต้องการจากแผนชุมชนที่เกินศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการเองได้มาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนา แต่หากเกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) ให้เสนอปัญหา ความต้องการไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนำมาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามหน้าที่

6.2.3 พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนการดำเนินงาน

6.2.4 ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน

ตามข้อ 2

6.2.5 พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

6.2.6 แต่งตั้งที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานอื่นเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

6.2.7 ในกรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบล ให้คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ประสานกับประชาคมหมู่บ้านในการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและจัดทำเป็น โครงการหรือกิจกรรมเพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

6.3 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 หมวด 1 ข้อ 9 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

6.3.1 ปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นประธานกรรมการ

6.3.2 หัวหน้าส่วนการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็น
กรรมการ

6.3.3 ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน
เป็นกรรมการ

6.3.4 หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน เป็นกรรมการ

6.3.5 เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่
ผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมาย เป็นกรรมการและเป็นเลขานุการ

คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ รวบรวมแนวทาง ประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหา
ความต้องการของประชาชนและข้อมูลนำมาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาให้สอดคล้อง
กับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนดจัดทำร่างแผนการดำเนินงาน และ
จัดทำร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน

7. ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนด
ประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาใน
แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาคมและ
ชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมา
พิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ขั้นตอนที่ 2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวม
ประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหาความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี แล้ว
เสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ

ส่วนที่ 2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ

ส่วนที่ 3 สรุปผลการพัฒนาท้องถิ่นในปีที่ผ่านมา

ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี

ส่วนที่ 5 บัญชีโครงการพัฒนา

ส่วนที่ 6 การนำแผนพัฒนาสามปีไปสู่การปฏิบัติและติดตามประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 4 ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบ เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นชอบแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณานุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนให้ความสำคัญอยู่ที่การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา เพื่อกำหนดความต้องการและเข้าร่วมดำเนินการในการจัดทำแผนพัฒนาร่วมกับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วม มีผู้เสนอไว้หลากหลาย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2553 : เว็บไซค์) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า “การมีส่วนร่วมของ ประชาชน” หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

กรณีกา ชมดี (2524 : 10) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง ความร่วมมือของประชาชน ไม่ว่าปัจเจกชน บุคคล หรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามารับผิดชอบ เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

สันทัศน์ เชื้อพุดตาล (2541 : 12) ได้สรุปในลักษณะที่สอดคล้องกันว่า หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นผู้อยู่นอกได้พัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคมและแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเอง

สมบูรณ์ อัมพนนารัตน์ (2542 : 18) ได้ให้คำจำกัดความของการให้ ความหมายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กล่าวมาข้างต้นว่า สามารถสรุปความหมายการมีส่วนร่วมได้ใน 5 ลักษณะคือ

1.1 การมีส่วนร่วมในลักษณะของตัวบุคคล ในลักษณะนี้จะให้ความสำคัญในปัจจัยบุคคลที่เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยมองประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งสำคัญของแนวคิด เช่น การตัดสินใจ จิตสำนึก ความเป็นเจ้าของความรู้ที่รับผิดชอบ และการงู้อใจ

1.2 การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่มและขบวนการที่มุ่งสร้างพื้นฐานอำนาจจากการสร้างกลุ่ม และโครงสร้างภายในหน่วยให้เป็นขบวนการที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในลักษณะที่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำผู้ตาม และองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

1.3 การมีส่วนร่วมในลักษณะของโครงการ ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญกับการจัดโครงการอันก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่มีโดยเน้นกลุ่มเป้าหมาย การถ่ายทอดระบบเทคนิคความรู้ และการกระจายอำนาจสู่ประชาชน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงที่ดีระหว่างประชาชนกับรัฐ

1.4 การมีส่วนร่วมในลักษณะของสถาบัน ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญในแง่ของการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสถาบัน มีการถ่ายเท หรือขยายโครงสร้างทางอำนาจของกลุ่ม ผลประโยชน์และชนชั้นทางสังคม ในการกำหนดรูปแบบการใช้ทรัพยากร การบริหารสถานะและอำนาจในสังคม

1.5 การมีส่วนร่วมในลักษณะของนโยบาย ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญในเรื่องการยอมรับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เสียเปรียบในสังคม แล้วนำมาใช้กำหนดเป็นนโยบายและแผนงานระดับชาติ เพื่อเป็นการประกันความมั่นคงในเรื่องของการให้การสนับสนุนและยอมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในรูปของสถาบัน โครงการ กฎหมาย และอุดมการณ์แนวคิดใหม่ๆ

สุพจน์ พงษ์พิสุทธิบุบผา (2543 : 10) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง การร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ไขปัญหาการดำเนินการและร่วมรับผิดชอบร่วมกันไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกบุคคลหรือของกลุ่มเพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and emotional involvement) ของสถานการณ์กลุ่ม (Group situation) อันเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำ (Contribution) เพื่อบรรลุจุดหมายของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ สมบูรณ์ อัมพนพนารัตน์ (2542 : 16) ซึ่งสรุปไว้ว่า หมายถึง แนวทางที่เปิดโอกาสให้ชุมชนในพื้นที่นั้นๆ สามารถเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องที่มีผลกระทบร่วมกันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่ต้องการ โดยมีการ

จัดการ การควบคุม การใช้และการกระจายทรัพยากรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิตเพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็น

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544 : 293) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายแขนง ทั้งทางด้านจิตวิทยาสังคม ซึ่งได้อธิบายถึงความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทางจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม การเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสังคม ทางด้านการเมืองให้ทัศนะว่าการมีส่วนร่วมเป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้แก่สมาชิกในสังคม สร้างความเท่าเทียมกัน และเพิ่มพลังอำนาจให้แก่สมาชิกทุกคน ทางด้านการพัฒนายังให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการพัฒนาด้วยตัวเอง พร้อมทั้งมีส่วนรับผลประโยชน์ และผลเสียที่เกี่ยวข้องจากการพัฒนา

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนแสดงเจตนา ทั้งด้วยการให้ความคิดเห็นและการลงมือกระทำ เพื่อแก้ไขปัญหาและ/หรือดำเนินการพัฒนา เพื่อให้เกิดผลในอันที่จะนำการเปลี่ยนแปลงในทางที่ชอบที่ควร เป็นประโยชน์ต่อตนเอง กลุ่มชน และสังคมโดยรวม โดยผลที่เกิดขึ้นเป็นความตั้งใจที่แท้จริงของประชาชน

2. ลักษณะ รูปแบบ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีผู้เสนอลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้หลากหลาย เช่น

ไพรัตน์ เศษรินทร์ (2527 : 6-7) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริมชักนำ เสริมสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ โดยมีลักษณะและรูปแบบ คือร่วมศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุของปัญหาความต้องการของชุมชน ร่วมคิด และสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาหารือร่วมวางแผนงานหรือโครงการ เพื่อจัดหรือแก้ปัญหา และเสนอความต้องการของชุมชนร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล โครงการและกิจกรรมที่ทำได้สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเมืองการปกครองนั้น สามารถร่วมได้ใน 3 ฐานะ ได้แก่

2.1.1 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งเสริม (สนับสนุน) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ซึ่งจะส่งเสริมให้บุคคลมีความเอาใจใส่เข้าร่วมกิจกรรมกับ อบจ.

หรืออาจลงรับสมัครเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมด้านกฎหมาย เช่น การปฏิบัติตามกฎหมาย การเสียภาษีตามกฎหมาย เป็นต้น และการมีส่วนร่วมในด้านความร่วมมือ อาจอยู่ในรูปของการสละแรงงาน เงินการร่วมทำงาน การร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณาสนับสนุนหรือคัดค้าน

2.1.2 การมีส่วนร่วมในฐานะของผู้รับบริการ อาจกระทำในลักษณะการแจ้งปัญหาหรือความเดือดร้อน รวมทั้งการทำหน้าที่สะท้อนภาพให้ผู้บริหารได้เห็นภาพของการบริการที่ประชาชนได้รับ

2.1.3 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ตรวจสอบ ซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะต่างๆ เช่น ร่วมตรวจสอบพฤติกรรมของสมาชิกสภา อบจ. ตรวจสอบแผนพัฒนาของ อบจ. ตรวจสอบการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ตรวจสอบโครงการต่างๆ การเข้าร่วมฟังการประชุมสภา รวมทั้งการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร เป็นต้น

มนัส สุวรรณ และคณะ (2541 : 6-7) ได้กล่าวว่าในส่วนของ การมีส่วนร่วมของกลุ่มหรือชุมชนนั้นเห็นว่าเป็นทางเลือกใหม่ นั่นคือการให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา บริหารและจัดการแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ที่มีตั้งแต่การเข้ามาประกอบกิจการเองทั้งหมดจนถึงการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานเดิมที่บริหารงานอยู่แล้ว ในรูปของคณะกรรมการหรือคณะทำงาน โดยมีเป้าหมายในการวางแผนการบริหารและจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นภารกิจของคณะกรรมการ คือจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ได้รับผลตอบแทนที่ยั่งยืน อนุรักษ์สภาพมิให้เสื่อมโทรมและให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นตกทอดถึงชาวบ้านในชุมชน

ปธาน สุวรรณมงคล (2527 : 82) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมี 4 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์ (2527 : 140-141) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดที่สำคัญ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน อันเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวล ส่วนบุคคลเกิดบังเอิญหรือต้องการ กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของสังคม

ประการที่ 2 ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน

ประการที่ 3 การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา ในการตัดสินใจร่วมกันนี้ต้องมีระดับรุนแรงมากพอ ที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่ม กระทำการที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม นั้น ๆ จากแนวคิด 3 ประการสรุปได้ว่า เมื่อเกิดความไม่พึงพอใจในสภาพที่เป็นอยู่มากๆ มีความต้องการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพอื่นจึงก่อให้เกิดการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาได้ นอกจากนี้ที่ได้กล่าวมา การมีส่วนร่วมอาจเกิดจากความศรัทธา ความเกรงใจหรืออำนาจบังคับ ก็ได้ซึ่งถ้าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดเกิดจากความเกรงใจหรืออำนาจบังคับ มักจะประสบผล ในเชิงล้นหลามมากกว่าประสบผลสำเร็จ ดังนั้นองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมนั้นจะมี คุณลักษณะ 3 ประการ คือ มีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม มีขีดความสามารถที่จะมีส่วนร่วม ปรารถนาและเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

จากแนวคิดในการมีส่วนร่วมของรัฐที่ใช้ในแผนพัฒนาฯ เน้นให้ประชาชนช่วยตนเองแก้ปัญหาเองและทำเอง คุณลักษณะของการมีส่วนร่วมจึงต้องประกอบด้วย เป็นการกระทำของประชาชน เป็นจิตสำนึกของประชาชน เป็นความเสมอภาคของประชาชน เป็นการพัฒนาศักยภาพของประชาชน

จากการทบทวนแนวคิดในส่วนที่เป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วม พอสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องเริ่มต้นที่ความเป็นจริงได้ ประชาชนจะต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ

ประการที่ 1 ต้องมีความสามารถที่จะเข้ามีส่วนร่วม กล่าวคือ จะต้องมีความรู้ ศึกษายกย่องที่จะเข้าร่วมในการดำเนินการ การฝึกอบรมที่จะเข้าดำเนินการหรือแม้แต่การเลียนแบบตัวอย่างของกิจกรรมอันเป็นขั้นต่ำสุดของความสามารถในการมีส่วนร่วม

ประการที่ 2 การดำเนินกิจกรรม ในส่วนนี้ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ และบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมการเงิน และการบริหาร

ประการที่ 3 การใช้ประโยชน์ เป็นส่วนที่ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตัวเองและการควบคุมทางสังคม

ประการที่ 4 การได้รับผลประโยชน์ ในส่วนนี้ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือวัตถุก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2553 : เว็บบไซต์) การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนา คือ กระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ และภาคอื่น ๆ นอกจากภาครัฐ เช่น ธุรกิจเอกชน ประชาชน ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ให้ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ เพราะการพัฒนาที่ทรงพลังและยั่งยืนในสังคมประชาธิปไตย เกิดจากการพัฒนาที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแรงร่วมใจในการดำเนินการ และร่วมรับประโยชน์จากการพัฒนา

ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารปกครอง เป็นหลักคิดที่รัฐบาลในประเทศเสรีประชาธิปไตยต่างๆ ให้ความสนใจ เพราะเป็นการบริหารราชการที่ประชาชนเรียกร้อง เป็นที่ยอมรับของประชาชน และเป็นไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย ที่มุ่งเน้นให้การบริหารราชการ การตัดสินใจ การให้บริการสาธารณะ ตลอดจนการดำเนินนโยบายสาธารณะต่างๆ เป็นไปอย่างสุจริต โปร่งใส เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ตอบสนองความต้องการของประชาชน มีการตัดสินใจที่รอบคอบ เป็นธรรม และคำนึงถึงผลประโยชน์และสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนโดยรวม การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเกิดการบริหาร ราชการที่สุจริต โปร่งใสมากขึ้น

จากความพยายามในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน ภาครัฐมากขึ้น หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องปรับระบบการบริหารราชการให้เป็นประชาธิปไตย ซึ่งเรียกว่า การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดระบบการบริหารราชการ การจัด โครงสร้าง ทัศนคติในการบริหารราชการ และการกำหนดแนวทางที่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ เปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจทางการบริหารและการดำเนินกิจกรรมของรัฐ ทั้งทางตรง และทางอ้อม

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน ภาครัฐอาจจะดำเนินการได้ในหลายมิติ องค์กรที่เรียกตนเองว่า International Association for Public Participation (IAP2) ซึ่งเป็นสถาบันนานาชาติได้ศึกษาและกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ระดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับที่ 1	การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับ กิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐ (To Inform) เป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นน้อยสุดซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของ ประชาชนในการ ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัย และ ประชาชนสามารถเข้าถึงได้
ระดับที่ 2	การเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การดำเนินการ/การปฏิบัติงาน ของหน่วยงานของรัฐ อย่างอิสระและเป็นระบบ โดยหน่วยงานภาครัฐจัดให้มี กระบวนการรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็น ทางการ และนำข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น ประเด็นที่ประชาชนเป็นห่วงไปเป็น แนวทางการปรับปรุงนโยบาย การตัดสินใจ และพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานใน หน่วยงาน (To Consult)
ระดับที่ 3	เป็นระดับที่หน่วยงานภาครัฐเปิด โอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือ เกี่ยวข้องในกระบวนการกำหนดคน นโยบาย การวางแผนงาน โครงการ และวิธีการ ทำงาน โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่จัดระบบ อำนาจความสะดวก ยอมรับการ เสนอแนะและการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน (To Involve) การมีส่วนร่วม ระดับนี้มักดำเนินการ ในรูปแบบกรรมการที่มีตัวแทนภาคประชาชน เข้าร่วม
ระดับที่ 4	การที่หน่วยงานภาครัฐเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้า มามีส่วนร่วมมีบทบาทเป็น หุ้นส่วนหรือภาคีในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาค รัฐ (To Collaborate)
ระดับที่ 5	การเสริมอำนาจประชาชน (To Empower) เป็นระดับที่เปิด โอกาสให้ประชาชนมี บทบาทเต็มในการตัดสินใจ การบริหารงาน และการดำเนินกิจกรรมใดๆ เพื่อเข้ามา ทดแทนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐดำเนินการหรือปฏิบัติ งานอย่างใด อย่างหนึ่ง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้เน้นให้ประชาชน เป็นเจ้าของ ดำเนินภารกิจและ ภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น

2.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีผู้เสนอลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้หลากหลาย เช่น

องค์การสหประชาชาติ ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 3 รูปแบบ

ใหญ่ๆ คือ (สมบูรณ์ อัมพนพนารัตน์. 2542 : 25)

2.2.1 การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง ซึ่งเป็นโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเอง เพื่อแก้ปัญหาของตัวเองเป็นการกระทำที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งนับเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2.2.2 การมีส่วนร่วมแบบชักนำ เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือการสนับสนุนโดยรัฐบาล ภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยการบังคับโดยตรงรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ส่งผลให้ผู้กระทำได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

2.2.3 การมีส่วนร่วมแบบบังคับ เป็นการเข้าร่วมภายใต้การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐ ภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยการบังคับ

พิบูลย์ ไชยคุณ (2545 : 19) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้ เป็นสมาชิก (Membership) เป็นสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม (Attendance at meeting) เป็นสมาชิกผู้บริจาค (Financial contribution) เป็นกรรมการ (Membership on committees) และเป็นผู้นำหรือประธาน (Position of leadership)

นอกจากนี้ ได้แบ่งชนิดของผู้มีส่วนร่วม (Type of Participants) ออกเป็น 3 แบบ คือผู้กระทำ (Actor) ผู้รับผลการกระทำ (Recipient) และสาธารณชนทั่วไป (Public)

ธีรพงษ์ เพียรภูษา (2552 : 16) สรุปว่ากระบวนการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ในรูปแบบต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมเรื่องใดเรื่องหนึ่งตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาภายในชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาความต้องการของชุมชนที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อให้การดำเนินการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตลอดจนเป้าหมายและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมมี 4 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นต้น

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544 : 293-297) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับกรณีมีส่วนร่วม ซึ่งจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมไว้ โดยมีรูปแบบต่าง ๆ คือ การจำแนกจากการพิจารณาถึงระดับการอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีทั้งการถูกบังคับ และไม่ถูกบังคับการจำแนกตามวิธีการที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมโดยตรงและโดยอ้อมการจำแนกตามการเข้าไปเกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการวางแผนการพัฒนา

การจำแนกตามลักษณะชั้นขององค์การ โดยพิจารณาจากโครงสร้างขององค์การ การจำแนกตามความเข้มข้นและความดีของสังคม และการจำแนกตามระดับการเข้ามามีส่วนร่วม

2.3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีผู้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้หลากหลาย เช่น

2.3.1 องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ได้เสนอว่ากระบวนการวางแผนที่แท้จริงหรือสมบูรณ์ จะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผน (Planning) ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตัดสินใจกำหนดวิธีการใช้ทรัพยากร ติดตามประเมินผล ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม (Implementation) โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการการใช้ทรัพยากร ขั้นตอนการใช้ประโยชน์ (Utilization) ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทในลักษณะของการควบคุม และเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตัวเอง และขั้นการได้รับผลประโยชน์ (Obtaining benefits) โดยประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นฐานที่เท่ากัน (สมบูรณ์ อัมพนพนารัตน์. 2542 : 17)

2.3.2 การมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (อคิน รพีพัฒน์. 2527 : 100-101)

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา
- 3) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการและวางแผนในการแก้ปัญหา
- 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน
- 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ

2.3.3 แนวคิดเรื่องขั้นตอนการมีส่วนร่วมและสรุปว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงน่าจะมี 4 ขั้นตอน คือ (จเร ปานจีน. 2545 : 9)

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

2.3.4 กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท มี 4 ขั้นตอน คือ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2530 : 61)

- 1) การศึกษาชุมชน คือ การหาปัญหาและความต้องการของชุมชน
- 2) การแก้ไขเพื่อแก้ไขปัญหา
- 3) การลงมือปฏิบัติตามแผน เป็นการร่วมกันตัดสินใจ
- 4) การประเมินผลงาน โดยประชาชน

2.3.5 การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพ

ดังนี้ (ปารีชาติ วลัยเสถียร. 2542 : 117)

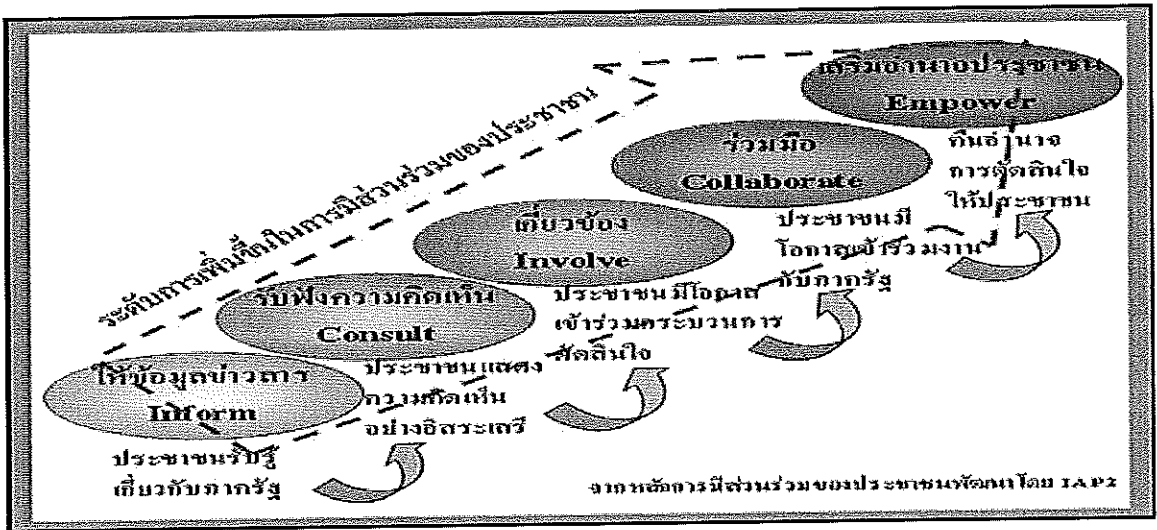
1) การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและเสนอปัญหาภายในชุมชนให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

3) การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมในบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4) การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทางด้านวัตถุและจิตใจ

5) การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำ ไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพียงใด

ภาพที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การอนามัยโลก ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ประการ คือ (สมบุญ อัมพนพารัตน์. 2542 : 22)

3.1 ปัจจัยของสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริงของชาวชนบทที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่งๆ ทั้งในแง่ของการร่วมแรง ร่วมทรัพยากรหรืออื่นๆ นั้นเหตุผล 2 ประการคือ การมองเห็นว่าตนจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ ประการที่สอง การที่ได้รับการบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

3.2 ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามีส่วนร่วม เนื่องจากการเข้ามีส่วนร่วมไม่ได้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ กฎระเบียบ แบบแผนและลักษณะการทำงานให้ประชาชนบางส่วนไม่เห็นช่องทางที่จะเข้ามีส่วนร่วมได้ ดังนั้นพื้นฐานด้านโครงสร้างของช่องทางจึงควรมีลักษณะ ดังนี้

3.2.1 เปิดโอกาสให้ทุกๆ คน ทุกๆ กลุ่ม ในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ทั้งที่เป็นการเข้าร่วมในรูปแบบของตัวแทนหรือเข้าร่วมโดยตรงก็ได้

3.2.2 มีเวลากำหนดที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพความเป็นจริงของตนเอง

3.2.3 กำหนดลักษณะของกิจกรรมให้แน่นอนว่าจะทำอะไร

3.3 ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่ผ่านมามีแนวโน้มจะเป็นการเห็นด้วย มีโอกาสเข้าร่วมของประชาชนแต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมาย วิธีการหรือผลประโยชน์ของกิจกรรมได้ เพราะต้องขึ้นอยู่กับข้อกำหนดและการจัดสรรของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจุดนี้เองเป็นเงื่อนไขที่ไม่อาจก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริงได้

ผู้ศึกษาเห็นว่าทฤษฎีการมีส่วนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ทั้ง 5 ระดับ สามารถประยุกต์ใช้ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสงเปือย อำเภอกู่เวียง จังหวัดขอนแก่น ได้เป็นอย่างดี ผู้ศึกษาจึงได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาพิจารณาร่วมกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของ ปาริชาติ วลัยเสถียร ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วม 5 ด้าน ผู้ศึกษาจึงนำทั้งสองทฤษฎีดังกล่าวมาประยุกต์พิจารณาเพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสงเปือย อำเภอกู่เวียง จังหวัดขอนแก่น ทั้งหมด 5 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการริเริ่มการพัฒนา หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคล กลุ่มบุคคล แสดงความสามารถในการคิดสิ่งแปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบเดิมที่มีอยู่แล้ว ที่จะสร้างหรือพัฒนาสิ่งใหม่ ซึ่งอาจเป็นการสร้างจากสิ่งเดิมที่มีอยู่แล้ว โดยการริเริ่มการพัฒนาเกิดจากความรู้พื้นฐาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร นโยบายการพัฒนา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนา ตั้งแต่การตัดสินใจกำหนดปัญหาความต้องการ สนับสนุน และการจัดลำดับ

ขั้นที่ 2 ขั้นการวางแผนการพัฒนา หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคล กลุ่มบุคคล พิจารณาตัดสินใจในปัจจุบันเลือกสิ่งที่ดีที่สุดว่าจะทำอะไร อย่างไร เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ดีกว่าเดิมที่ตั้งไว้ในอนาคต ซึ่งการวางแผนพัฒนาที่ดี ตรงตามความต้องการเกิดจากการได้รับความสะดวกในการเข้าไปมีส่วนร่วมในประชุมในทุกระดับ การเสนอ เลือกโครงการ/กิจกรรมที่เป็นความต้องการเข้าสู่กระบวนการจัดทำ/ขักร่างแผนพัฒนาที่จะประกาศบังคับใช้ต่อไป

ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการพัฒนา หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคล กลุ่มบุคคล เข้ามีส่วนร่วมในการสร้าง/ปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรม โดยการสนับสนุนทรัพยากร แรงงาน ความคิดเห็น การบริหาร ประสานงานรวมถึงการรับรู้ความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคของโครงการ/กิจกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคล กลุ่มบุคคล ได้รับผลประโยชน์ที่ได้จากการลงทุน ลงแรง ไม่ว่าจะเป็นด้านเสนอความคิด ด้าน

ทรัพยากร หรือการยอมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นตัววัตถุสิ่งของหรือ
ความรู้สึที่ดี ภูมิใจ และยินดีที่จะบำรุงรักษาผลประโยชน์นั้นไว้

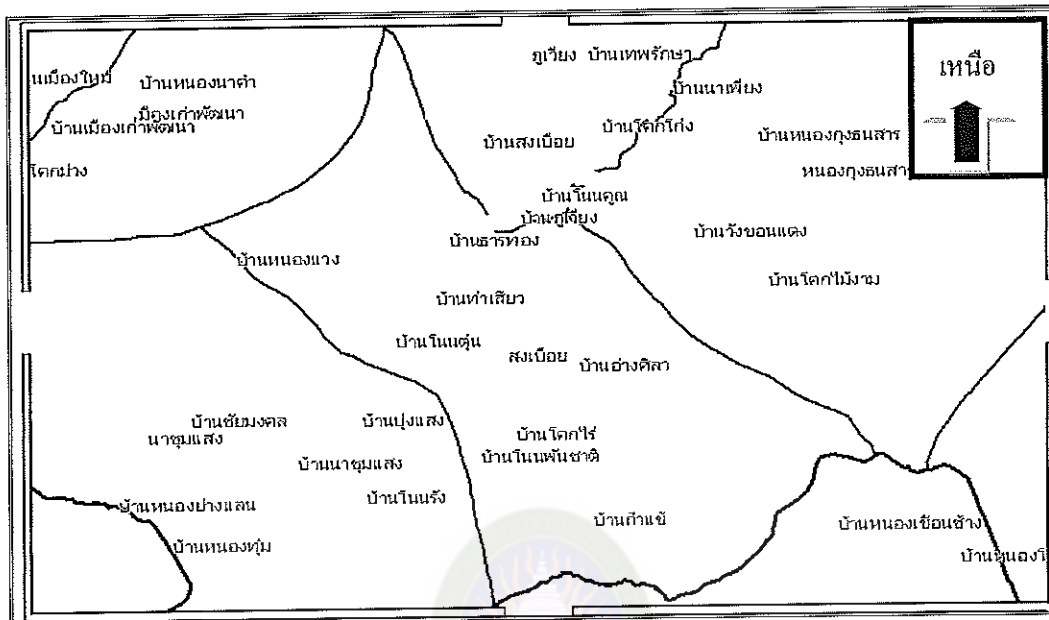
ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผลการพัฒนา หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคล กลุ่มบุคคล ซึ่งอาจ
อยู่ในรูปคณะกรรมการ หรือประชาคมกำหนดกระบวนการเพื่อทำการวัดคุณค่า พิจารณา
ศักยภาพของบุคคลหรือหน่วยงานในการปฏิบัติงานตาม โครงการ/กิจกรรมว่าเหมาะสมกับ
มาตรฐานหรือตัวชี้วัดที่ตั้งไว้หรือไม่ รวมถึงการรับรู้ข่าวสารหรือมีส่วนร่วมในการติดตาม
ประเมินผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลสงเปือย อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

1. ที่ตั้ง

ภาพที่ 2 ที่ตั้งตำบลสงเปือย อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกรมทรัพยากรน้ำบาดาล, 2553 : เว็บไซต์

ที่ตั้งและขนาดองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปือย ตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2540 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 113 ตอนพิเศษ 52 ง ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2539 โดยมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2540 เป็นต้นไป ตำบลสงเปือยตั้งอยู่ติดถนนสายภูเวียง-กุดฉิม มีเขตความรับผิดชอบติดเขตเทศบาลตำบลภูเวียง มีระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอภูเวียง ประมาณ 5 กิโลเมตร และมีระยะทางห่างจากจังหวัดขอนแก่นประมาณ 67 กิโลเมตร ตามเส้นทางถนนสายภูเวียง-กุดฉิม มีเนื้อที่ประมาณ 31.8 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 19,875 ไร่ พื้นที่สาธารณะประโยชน์ตามหลักฐานหนังสือสำหรับที่หลวง 2,079 ไร่ นอกนั้นเป็นพื้นที่อาศัยและทำการเกษตร ประมาณ 17,796 ไร่ แบ่งชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลออกเป็น 11 หมู่บ้านคือ หมู่ที่ 1 บ้านสงเปือย หมู่ที่ 2 บ้านท่าเสี้ยว หมู่ที่ 3 บ้านโนนตุ่น หมู่ที่ 4 บ้านหนองกลาง หมู่ที่ 5 บ้านห้วยทราย หมู่ที่ 6 บ้านอ่างศิลา หมู่ที่ 7 บ้านโคกไร่ หมู่ที่ 8 บ้านถ้ำแซ้ หมู่ที่ 9 บ้านโนนพันชาติ หมู่ที่ 10 บ้านธารทองและหมู่ที่ 11 บ้านสงเปือย มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ

ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลภูเวียง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลโนนทอง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลหนองกุงชนสาร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลเมืองเก่าพัฒนา อำเภอเวียงเก่า และ

ตำบลนาชุมแสง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

2. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปือย

2.1 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปือย อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย

2.1.1 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปือย ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 22 คน ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติและควบคุมการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่น

2.1.2 ผู้บริหารท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกอง்க์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น นายกอง்க์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้ง รองนายกอง்க์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งไม่ใช่สมาชิกสภาเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน และแต่งตั้งเลขานุการนายกอง்க์การบริหารส่วนตำบลซึ่งไม่ใช่สมาชิกสภา จำนวน 1 คน

2.1.3 เจ้าหน้าที่ฝ่ายประจำ รับผิดชอบงานประจำทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายรัฐบาลและการบริหารงานของคณะผู้บริหารท้องถิ่น ประกอบด้วย พนักงานส่วนตำบล ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้าง ซึ่งมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหัวหน้า และมีส่วนราชการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ สำนักปลัด อบต. ส่วนการคลัง ส่วนโยธา ส่วนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เป็นผู้ปฏิบัติงานในแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้อง

2.2 สภาพภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลสงเปือย ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เป็นที่ราบสูงบางแห่ง และมีราบลอนลูกคลื่นมีพื้นที่ลุ่มเล็กน้อยทางตอนกลาง ด้านทิศตะวันตกมีพื้นที่ลาดเชิงเขา มีแหล่งน้ำธรรมชาติ คือ ลำห้วย 5 สาย แหล่งน้ำชลประทาน (อ่างโสกกรวก) ขนาดกลาง 1 แห่ง

ชลประทานขนาดเล็ก (โป่งหมากหม้อ) 1 แห่ง หนองน้ำขนาดเล็ก 7 แห่ง ดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย ช่วงหน้าแล้งน้ำในลำห้วยต่างๆ จะมีสภาพดินแข็ง มีวัชพืชปกคลุม ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้

2.3 ขนาดของประชากร ณ เดือนกันยายน พ.ศ.2552 มีประชากรทั้งสิ้น 6,487 คน แยกเป็นชาย จำนวน 3,257 คน หญิง จำนวน 3,230 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 203.99 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือนทั้งตำบลมีทั้งสิ้น 1,663 หลังคาเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก รองลงมาเป็นอาชีพเลี้ยงสัตว์ และรับจ้าง

ตารางที่ 2 รายชื่อหมู่บ้านและจำนวนประชากรในพื้นที่ตำบลสงเปือย

ลำดับ ที่	รายชื่อหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วน ตำบลสงเปือย อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น	ครัวเรือน (หลังคา)	จำนวนประชากร (คน)		
			ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านสงเปือย	191	286	298	584
2	บ้านท่าเตี้ย	117	228	235	463
3	บ้านโนนคูน	187	426	437	863
4	บ้านหนองกลาง	144	300	308	608
5	บ้านห้วยทราย	131	194	223	417
6	บ้านอ่างศิลา	235	517	486	1003
7	บ้านโคกไร่	168	345	325	670
8	บ้านถ้ำแซ่	208	407	383	790
9	บ้านโนนพันชาติ	81	164	159	323
10	บ้านธารทอง	67	140	111	251
11	บ้านสงเปือย	134	250	265	515
	รวม	1,663	3,257	3,230	6,487

ที่มา : องค์การบริหารตำบลสงเปือย อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น. 2554 : 8

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาในพื้นที่ระดับตำบล จึงได้ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำมาประกอบในการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ปัญญาชัย เลื่อมประเสริฐ (2544 : 69-75) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำ แผนพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ ประจำปี 2545 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อ การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ ประจำปี 2545 มีเพียงตัวแปรอิสระ 1 ตัว ที่มี ความสัมพันธ์ที่แท้จริงกับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดประจำปี 2545 ของคณะกรรมการ พัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ คือ ความยืดหยุ่นในการกำหนดแนวทางแผนงาน โครงการจาก ส่วนกลางมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 สามารถอธิบายปัญหาใน การวางแผนฯ ได้ 2) สำหรับลำดับความสำคัญปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด กาฬสินธุ์ ประจำปี 2545 เรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้ ความร่วมมือและประสานงานของ หน่วยงานจังหวัดกาฬสินธุ์ ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ การมี หน่วยงานด้านการจัดทำแผนเฉพาะในจังหวัดกาฬสินธุ์ ของสมบูรณของข้อมูลพื้นฐานเพื่อการ จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ ความยืดหยุ่นในการกำหนดแนวทางแผนงาน โครงการจาก ส่วนกลางและการยึดถือหลักเกณฑ์ร่วมกันในการคัดเลือกโครงการในจังหวัด

ชรรมบุญ ภาครูป (2546 : 95-106) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมกับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาคณะกรรมการบริหารองค์การ บริหารส่วนตำบลจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วน ตำบลในจังหวัดเลยมีความต้องการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย ในการพัฒนา ท้องถิ่นในระดับมากและปานกลางใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 43.20 และร้อยละ 43.80 ตามลำดับ ในการศึกษาครั้งนี้ได้จำแนกความต้องการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เลย และในการพัฒนาท้องถิ่นเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนและตัดสินใจ ขั้นตอนการปฏิบัติการ ขั้นตอนการรับผลประโยชน์ และขั้นตอนการประเมินผล ปรากฏว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเลย มีความต้องการมีส่วนร่วมใน ขั้นตอนการวางแผนและขั้นตอนการตัดสินใจมากที่สุดและมีความต้องการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดใน ขั้นตอนการประเมินผล ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วม ได้แก่ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 เลขของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความ
 แปรปรวน พบว่ากลุ่มประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการองค์การ
 บริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
 ท้องถิ่นกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย ไม่แตกต่างกันในทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม
 โดยกลุ่มประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มกรรมการบริหารองค์การ
 บริหารส่วนตำบลมีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.20 และ 47.00
 ตามลำดับ แต่กลุ่มปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับ
 มากคิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยทั้งสามกลุ่มมีผู้มีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็น
 ร้อยละ 15.50 , 11.30 และ 14.30 ตามลำดับ

อนันต์ เจริญแก่นทราย (2545 : 69-75) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการมีส่วนร่วมของ
 ประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดร้อยเอ็ด
 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร
 ส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าปัญหาในด้านการติดตาม
 ประเมินผล มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการร่วมปฏิบัติ และด้านการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ
 เมื่อพิจารณารายละเอียดด้านการติดตามประเมินผล พบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ
 ไม่มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา
 รองลงมาคือ ไม่ได้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ ด้านการร่วมปฏิบัติ ปัญหาการมีส่วนร่วมมาก
 ที่สุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีตำราเอกสารให้ประชาคมศึกษาค้นคว้าถึงขั้นตอนการ
 จัดทำแผนพัฒนาตำบล รองลงมาคือ หน่วยงานราชการของอำเภอไม่ให้การสนับสนุน
 ประชาคมมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนด้านการร่วมคิด
 ร่วมตัดสินใจ พบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุดคือ การไม่มีโอกาสร่วมกำหนดความต้องการในการ
 จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาคือ การไม่มีโอกาสกำหนดเป้าหมาย
 และวัตถุประสงค์ในการจัดทำแผนพัฒนา

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา
 องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีทั้งสิ้น
 จำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล 2) สภาพปัญหาในพื้นที่

3) องค์ประกอบโครงสร้างและสมาชิกประชาคม และ 4) สถานการณ์ที่ไม่เอื้ออำนวย โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ได้เท่ากับ 0.784 ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายผันแปรของตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 61.40

ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน รองลงมาคือด้านการเปิดเวทีประชาคมและด้านการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาความต้องการ เมื่อพิจารณารายละเอียดด้านตรวจสอบการดำเนินงานพบว่าส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นกรรมการติดตามงานและ โครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนแล้วเสร็จ รองลงมาคือ ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมตรวจสอบความถูกต้องของขั้นตอนการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการเปิดเวทีประชาคม พบว่ามีความต้องการมากที่สุดคือ ต้องการกำหนดบทบาทหน้าที่และขอบเขตการประสานงานการเปิดเวทีประชาคมตำบล รองลงมาคือ ต้องการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนา ส่วนด้านการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ต้องการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล รองลงมาคือ ต้องการสำรวจความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรในชุมชน

วัชรินทร์ สายสาระ (2546 : 68-78) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบกระบวนการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล (แผนประจำปี) : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลปากปวน อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.เฉพาะขั้นตอนในระดับหมู่บ้านเท่านั้น ผลการเรียนรู้ของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ทำให้มีการปรับระบบกระบวนการวางแผนพัฒนาให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยผ่านกลไกประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล คณะกรรมการพัฒนา อบต. คณะกรรมการกำกับข้อบังคับงบประมาณ มีกระบวนการที่สำคัญเพิ่มขึ้นจากที่เคยปฏิบัติ ดังนี้

1.1 การติดตามโครงการในระดับ อบต. โดยประชาคมหมู่บ้าน

1.2 ทบทวนผลการดำเนินงาน/กำหนดนโยบายประจำปี โดยคณะกรรมการ

พัฒนา อบต.

1.3 จัดลำดับความสำคัญของโครงการ โดยประชาชนตำบลร่วมกับ

คณะกรรมการการสนับสนุนการจัดทำแผน

1.4 การให้ความเห็นชอบร่างแผนพัฒนา โดยคณะกรรมการพัฒนา อบต.

1.5 การประชาพิจารณ์ระดับหมู่บ้าน โดยตัวแทนคณะกรรมการพัฒนา อบต.

1.6 ประชุมทบทวนผลการประชาพิจารณ์ โดยคณะกรรมการพัฒนา อบต.

1.7 การประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจ โดยประชาคมหมู่บ้านและสมาชิกสภา อบต. ของแต่ละหมู่บ้าน

1.8 การกำกับข้อบังคับงบประมาณให้สอดคล้องกับแผน โดยคณะกรรมการกำกับข้อบังคับงบประมาณ

บทเรียนที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1.8.1 การเตรียมชุมชนที่ดีจะทำให้ได้ผู้เข้าร่วมกระบวนการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการวิจัย ดังนั้นในการวิจัยชุมชนจึงต้องให้ความสำคัญกับขั้นตอนเตรียมชุมชนเป็นพิเศษ

1.8.2 การยอมรับและตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของผู้มีอำนาจหน้าที่ในการวางแผนโดยตรงจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมสูงสุดในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดตามความสอดคล้องของแผนในการจัดทำข้อบังคับงบประมาณ

1.8.3 การพัฒนาระบบการวางแผนของ อบต. ควรพัฒนาระบบไปสู่การมีบูรณาการแผนแบบพหุภาคีตั้งแต่ระดับหมู่บ้านถึงระดับตำบล

สายฝน ตรีณาวงษ์ (2548 : 159-178) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม : ศึกษากรณีตำบล สามัคคีพัฒนา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า

ขั้นตอนและวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมตำบลสามัคคีพัฒนาสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ระยะก่อนการทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม

เริ่มจากการคัดเลือกชุมชนเตรียมผู้นำชุมชนสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับชุมชน โดยการลงพื้นที่ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้นำกลุ่มต่างๆ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของตำบล เชิญผู้นำในแต่ละหมู่บ้านรวมทั้งผู้นำกลุ่มต่างๆเข้าร่วมประชุมเวทีชาวบ้าน ครั้งที่ 1 เพื่อทำความเข้าใจ เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม

2. ระยะการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน

การพัฒนาทักษะ ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลโดยวิธีการศึกษาจากชุมชนต้นแบบ จัดเวทีชาวบ้านครั้งที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุปัญหา และสำรวจข้อมูลของหมู่บ้าน

3. ระยะการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม การผลักดันแผน
สู่การปฏิบัติและสรุปทเรียน

เวทีชาวบ้านระดับหมู่บ้าน ครั้งที่ 3 เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหา
ของหมู่บ้านและจัดทำแผนพัฒนาในระดับหมู่บ้าน เวทีชาวบ้านระดับตำบล ครั้งที่ 2 เพื่อ
วิเคราะห์ข้อมูลระดับตำบล จัดทำแผนพัฒนาระดับตำบล ผลักดันแผนและสรุปทเรียนจาก
การจัดทำแผนพัฒนาตำบล แบบมีส่วนร่วม

การจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมที่เริ่มต้นด้วยการสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัย นักพัฒนา และแกนนำในชุมชน โดยมีการกำหนดบทบาทให้
ชัดเจน กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ความคาดหวังเพื่อการจัดการกับปัญหาของชุมชน
โดยทั้งสามฝ่ายจะร่วมกันคิดถึงปัญหา และหาทางแก้อย่างเป็นระบบ นับเป็นกระบวนการ
เรียนรู้ที่ชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมและสมควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

สมชาติ ประสมเพ็ชร (2548 : 101-128) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการมี
ส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
ลพบุรี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี
มีส่วนร่วมในบางขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ขั้นตอน
การกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาท้องถิ่น ขั้นตอนการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาและ
ขั้นตอนการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาท้องถิ่น และขาดการมีส่วนร่วมใน
หลายขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี คือ ขั้นตอนการ
เก็บรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ ขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนว
ทางการพัฒนาขั้นตอนการเตรียมการจัดทำแผน ขั้นตอนการวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมิน
สถานภาพการพัฒนาท้องถิ่น และขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

2. ปัญหาอุปสรรคและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การ
บริหารส่วนจังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการอบรม ขาดทักษะและมี
ทัศนคติที่ไม่ดีต่อการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ขาดการมีส่วนร่วม
ในหลายขั้นตอน ขาดสิ่งจูงใจที่จะกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและงบประมาณมีจำกัดอีกทั้ง
ไม่มีค่าตอบแทนหรือเบี้ยประชุมให้กับกรรมการ ตลอดจนทั้งเอกสารคู่มือเกี่ยวกับการจัดทำแผน

ไม่มีเพียงพอ ขาดรูปแบบการจัดทำแผนที่ชัดเจน และขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ต่อเนื่องและแพร่หลาย

3. ดัชนีวัดความสำเร็จในพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี

3.1. ด้านความรู้ เกณฑ์การชี้วัด (ดัชนี) ความสำเร็จ (KPI) ของการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี คือ คะแนนทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีหลังการฝึกอบรมต้องมากกว่าร้อยละ 75 และมากกว่าคะแนนทดสอบก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2. ด้านการมีส่วนร่วม เกณฑ์การชี้วัด (ดัชนี) ความสำเร็จ (KPI) ของการพัฒนาการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี คือคะแนนทดสอบการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีหลังการฝึกอบรมต้องมากกว่าร้อยละ 75 และมากกว่าคะแนนทดสอบก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ระดับ 0.05

4. แนวทางและวิธีการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี คือ การเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อระบบการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี ให้แก่ผู้ที่มีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี โดยการจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีทั้ง 9 ขั้นตอน รวมทั้งจัดเตรียมเอกสาร รูปแบบและคู่มือที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาให้เพียงพอ

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีคือการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี โดยใช้เทคนิคและวิธีการอบรมในลักษณะบรรยาย ตอบข้อซักถามส่วนแนวทางและวิธีการพัฒนาด้านอื่น ๆ เช่น การประสานกับส่วนกลางเรื่องงบประมาณค่าตอบแทนและเบี้ยประชุม รูปแบบการจัดทำแผนพัฒนา และการประชาสัมพันธ์เรื่องเกี่ยวกับแผนพัฒนา ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ ควรพิจารณาและดำเนินการพัฒนาตามความเร่งด่วนและความเหมาะสมต่อไป

6. การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีมีผลทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความเข้าใจทักษะและมีทัศนคติที่ดีต่องานการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีเพิ่มขึ้นซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเพิ่มมากขึ้นนอกจากนั้นประสบการณ์จากการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาที่ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีทุกฝ่ายสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาดำเนินการในเรื่องอื่น ๆ ต่อไปได้

ศุภสิทธิ์ วงศ์วิทยานันท์ (2548 : 74-84) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำลูกเกดลพบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

การวิจัยครั้งนี้พบว่าปัญหาการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมคิดกำหนดความต้องการ (P) ด้านการร่วมจัดทำแผนพัฒนา (D) ด้านการร่วมตรวจสอบ (C) และด้านการร่วมปรับปรุง (A) รูปแบบการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า มีดังนี้ คือ 1) ศึกษาปัญหาและแนวทางการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 2) เลือกรูปแบบการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำมาออกแบบ 3) ปัญหาทำให้แก้ไขปรับปรุงและปัญหาน้อยให้ส่งเสริมสนับสนุน 4) จัดกระบวนการประชาคมตำบล (A-I-C) และ 5) ประเมินผลเพื่อตัดสินใจ จัดทำรายงานรูปแบบการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

ณรงค์ศักดิ์ คำหาญสุนทร (2550 : 92-99) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่า ก่อนดำเนินกิจกรรมการพัฒนาพบว่า ประชาคมมีศักยภาพในการทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบล ในระดับปานกลาง ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนา โดยจัดฝึกอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของประชาคม การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบล การฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบล หลังดำเนินกิจกรรมการพัฒนาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมมีมากขึ้น ปัญหาลดลงมาก ประชาคมมีความรู้ ความเข้าใจ บทบาท อำนาจหน้าที่ของตน เข้าใจโครงสร้างอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลเพิ่มขึ้น สำหรับด้านความต้องการ ในการพัฒนาศักยภาพการทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นลดลงกว่าเดิม

การประเมินศักยภาพการจัดทำแผนการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประชาคม มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเพิ่มขึ้น เข้าใจในการมีส่วนร่วมของ ประชาคมในการทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้น

การพัฒนาศักยภาพการทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของประชาคมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ การรับผิดชอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เช่นนี้แล้วจึงจะก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลที่ดีได้

วินัย ลาสอน (2550 : 59-63) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหา ความต้องการ และ ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.2 อายุ ระหว่าง 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.43 อาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 78.5 การศึกษา ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 53.8 และตำแหน่งเป็นกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 39.8
2. การมีส่วนร่วมของตัวอย่างในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีส่วน ร่วมมากที่สุดคือ การเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบลในรอบสามปีที่ผ่านมา ($\bar{X} = 3.63$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการเสนอ แนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน ($\bar{X} = 3.58$) ข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การร่วมติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.05$)
3. ปัญหาของประชาคมต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ ความรู้ ความเข้าใจบทบาท อำนาจหน้าที่ของชุมชน ในการ ร่วมประชุมประชาคมเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.39$) รองลงมา คือ ความรู้ ความเข้าใจ โครงสร้างอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบลบริหารจัดการให้เป็นไปตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.37$) ข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลขาดการประสานงานกับ ชุมชน ($\bar{X} = 2.91$)
4. ความต้องการการสนับสนุนของชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) เมื่อพิจารณา

เป็นรายชื่อ ข้อที่มีความต้องการมากที่สุดคือ การเผยแพร่ข่าวสารผลการดำเนินการตาม แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.54$) รองลงมา คือ การจัดประชุมประชาคมเพื่อ ทำแผนพัฒนาในเวลากลางคืน หลังจากเวลาที่เสร็จสิ้นจากการประกอบอาชีพในตอนกลางวัน ($\bar{X} = 3.53$) ข้อที่มีความต้องการน้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลประชาสัมพันธ์ผล การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ชุมชนรับรู้ทุก 6 เดือน ($\bar{X} = 3.37$)

5. ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมของชุมชนใน การเข้าร่วมประชุมประชาคม ควรจัดให้มีการประชุมช่วงเวลายื่นถึงกลางคืน ประมาณเวลา 18.00-20.00 นาฬิกาเป็นต้นไป หลังจากรับประทานอาหารเย็นและประกอบภารกิจส่วนตัว แล้ว เพราะเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนในชุมชนว่างเว้นจากการทำนา การประกอบอาชีพ เกษตรกรรม หรือการรับจ้าง ในการจัดการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบโดยทั่วถึง และประชาสัมพันธ์ ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 วัน องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำเอกสารเกี่ยวกับแผนพัฒนา แจกให้กับชุมชนได้ศึกษา หรืออาจแจกให้กับทุกครัวเรือนเพื่อศึกษาและให้ทราบข้อมูลในการ จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

6. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมใน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล สร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับชุมชนเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของชุมชน ในการร่วมประชุม ประชาคมเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล มีการเผยแพร่ข่าวสารผลการ ดำเนินการตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ชุมชนได้รับทราบ จัดให้มีการประชุม ประชาคม ตั้งแต่เวลา 18.00 - 20.00 น. เป็นต้นไป เพราะเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนในชุมชน ว่างเว้นจากภารกิจหน้าที่การงานก่อนมีการประชุมประชาคม มีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน ทราบโดยทั่วถึง และประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน

7. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การศึกษาแนวทางการ ปรับปรุง แก้ไข แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแบบมีส่วนร่วมของประชาชน และ การศึกษาแนวทางการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพ

ธีรพงษ์ เพียรภูษา (2552 : 46-64) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระนอน อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า

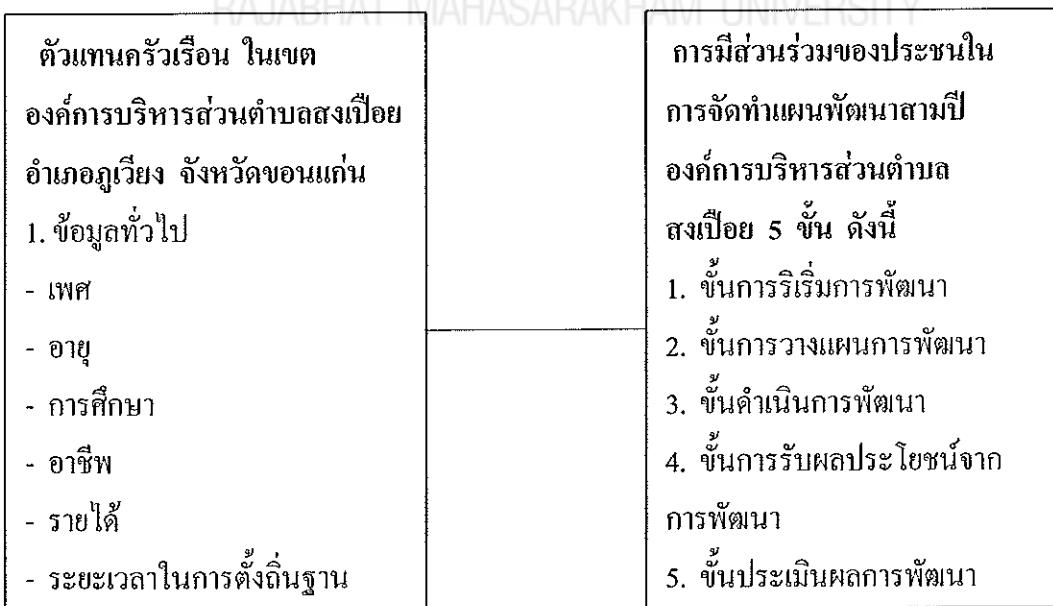
1. ประชาคมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระนอน อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 46 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษา ประถมศึกษา อาชีพ เกษตรกรรม มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมประชาคม เข้าร่วม 1-3 ครั้ง
2. การมีส่วนร่วมของประชาคมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระนอน อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาลำดับต่ำสุดสามอันดับแรกคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ
3. สาเหตุการเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมประชาคม เนื่องจาก
 - 3.1 ทำให้ทราบปัญหาความต้องการของหมู่บ้านตนเอง และนำเสนอปัญหาความต้องการในการพัฒนาต่อที่ประชุมประชาคม
 - 3.2 ต้องการรักษาผลประโยชน์ โดยการประชุมประชาคมหมู่บ้าน จะช่วยรักษาผลประโยชน์ของหมู่บ้านตนเอง
 - 3.3 ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบล จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง
 - 3.4 เป็นบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากชุมชน
4. สาเหตุการไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมประชาคม เนื่องจาก
 - 4.1 คิดภารกิจจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุมประชาคม
 - 4.2 ไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการพัฒนาท้องถิ่น เพราะคิดว่าเป็นเรื่องของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
 - 4.3 มีปัญหาด้านสุขภาพร่างกายจึงไม่สามารถเข้าร่วมในการประชุมประชาคมได้
 - 4.4 มีความต้องการคำตอบแทนจากส่วนราชการ

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาคมควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาคมทราบเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ให้มีการฝึกอบรมประชาคมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเข้ามามีส่วนร่วม และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการ หรืองบประมาณที่ได้จัดสรรพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อความโปร่งใสในการบริหาร

สรุป จากการศึกษาการมีส่วนร่วมที่ได้นำมาพิจารณาพบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบข้อมูล ความต้องการของชุมชนตรงตามข้อเท็จจริง สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีให้มีประสิทธิภาพ ศักยภาพตอบสนองความต้องการของชุมชน ผู้ศึกษาได้นำมาใช้เป็นข้อคิดในการวิเคราะห์ และอภิปรายต่อไป

กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์กรบริหารส่วนตำบลสงเป็ย อำเภอกูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยใช้แนวคิดของปาริชาติ วลัยเสถียร (2542) มาประยุกต์เข้ากับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2533) เป็นหลัก ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการศึกษา